

2022-02-25

SLS arbetsgrupp om kunskapsstyrning: Underlagspromemoria om regionernas system för kunskapsstyrning

Bakgrund

En arbetsgrupp om kunskapsstyrning har tillsatts av Svenska Läkaresällskapet (SLS) nämnd, bland annat efter beslut i SLS Fullmäktige 2021 om att bifalla ett tilläggsyrkande till motion 4 om att nämnden ska tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utreda regionernas kunskapsstyrningssystem. Arbetsgruppen ska arbeta öppet och hämta input från SLS medlemsföreningar och sektioner samt ta in kompetenser inom ekonomi, juridik och statsvetenskap. Som ett led i det öppna arbetet kommer därför olika underlagspromemorior att läggas ut på arbetsgruppens sida på SLS hemsida.

Arbetet inleds med kartläggningar, bland annat av regionernas gemensamma kunskapsstyrningssystem och hur SLS medlemsföreningar och sektioner kopplar in i detta system. Nedan följer en sammanställning som bygger på information från hemsidorna <https://kunskapsstyrningvard.se/> och www.skr.se. Sammanställningarna i betänkandena *Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter* (SOU 2020:36) och *Kunskapsbaserad och jämlik vård Förutsättningar för en lärande hälso- och sjukvård* (SOU 2017:48) har också varit underlag.

Det är framförallt genom att klicka vidare på länkarna som mer detaljerad information fås t.ex. om vilka som ingår i olika Nationella programområden (NPO) och Nationella programgrupper (NAG), vilka kunskapsstöd som tas fram inom systemet, aktuella remisser och vilka insatser som för närvarande pågår.

När det gäller fråga om hur SLS medlemsföreningar och sektioner kopplar in i detta system kommer en enkätundersökning i SLS medlemsföreningar och sektioner att genomföras.

Syfte

Syftet med denna underlagspromemoria är att ge en snabb introduktion till, och kartläggning av, regionernas system för kunskapsstyrning och att länka till relevanta delar av kunskapsstyrningssystemet hemsidan för ytterligare information och fördjupning.

Regionernas system för kunskapsstyrning

Bakgrund

Under 2016 tog landsting och regioner beslut om att gemensamt långsiktigt delta i, stödja och finansiera en sammanhållen struktur för kunskapsstyrning. En struktur togs därefter fram, och 2017-05-12 beslutade SKL:s förbundsstyrelse att föreslå landsting och regioner att etablera en sammanhållen struktur för kunskapsstyrning.¹

Utvecklingen hade dock pågått en tid. Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning (NSK) bildades redan 2008 med representanter från myndigheter, regioner och profession (bland annat SLS). NSK:s roll var att samverka i val av områden för nationella kunskapsunderlag (exempelvis nationella riktlinjer) liksom att samverka i arbetet kring dessa underlag (utse experter m.m.). Det fanns även en NSK-regiongrupp, bestående av NSK-ledamöter från de sex sjukvårdsregionerna. Under åren 2012–2016 etablerades även Nationella programråd (arbetsgrupper på ett antal områden).²

Organisation

Under 2018 påbörjades etableringen av regionernas gemensamma system för kunskapsstyrning. Det omfattar *kunskapsstöd, uppföljning och analys* samt stöd till *verksamhetsutveckling och ledarskap*. Hela systemet beskrivs på egen hemsida <https://kunskapsstyrningvard.se/>

Kunskapsstyrning är enligt hemsidan, svensk vårds gemensamma system för att leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Målet är att alltid använda bästa tillgängliga kunskap. Vidare framgår: "Genom att utveckla arbetssätt i samarbete krockar regioner arm med varandra, med kommuner, patient- och professionsföreningar, nationella myndigheter och forskarsamhället."

Det finns två typer av expertgrupper. *Nationella programområden (NPO)* består av experter inom sjukdoms- och diagnosområden från de sex sjukvårdsregionerna. Det kan även finnas representation från kommunerna. Just nu finns 26 NPO. Vårdskapet för NPO är fördelat på de sex sjukvårdsregioner, en sammanställning finns över [vårdskapet](#) för alla NPO. Varje NPO finns beskrivet på hemsidan, bl. a. uppdrag, insatsområden, vilka ledamöter som ingår etc.

Nationella samverkansgrupper (NSG) är bredare och består av experter inom tvärgående områden t.ex. uppföljning och analys, läkemedel och medicinsk teknik, patientsäkerhet, kvalitetsregister osv. Det finns åtta NSG. Vårdskapet ligger på SKR. Det finns t ex en *NSG för metoder för kunskapsstöd* som ger vägledning till NPO och NAG i arbetet med att utveckla, förmedla och förvalta olika typer av kunskapsstöd, se närmare nedan under Om kunskapsstöden.

Nationella arbetsgrupper (NAG) finns under NPO/NSG för att arbeta med specifika frågor som NPO/NSG beslutat. Insatsområden framgår under resp. NPO/NSG, där även NAG:s sammansättning framgår. Det finns även ett dokument med en samlad översikt av [planerade insatser 2021](#).

Styrgrupp för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) leder NPO/NSG. Uppdraget är att verka för att kunskapsstyrningen blir ett stöd för huvudmännen och vårdprofessioner. I SKS:s uppdrag ingår att vara ett stöd och en arena för dialog mellan huvudmännen och staten i kunskapsstyrningsfrågor på tjänstemannanivå, samt godkänna verksamhetsplaner, fördela gemensamma medel, och arbeta med vissa prioriteringsfrågor. Styrgruppens sammansättning

¹

<https://kunskapsstyrningvard.se/download/18.21b47a4b17a75b4b75de73b4/1628071514713/Rekommendation-om-etablering-av-sammanhallen-struktur-for-kunskapsstyrning.pdf>

² För en närmare beskrivning av NSK och programråden, se [SOU 2017:48](#) s. 154 ff. och [SOU 2020:36](#) s. 135 ff.

framgår på hemsidan, ordförande är Mats Bojestig. Till sin hjälp har styrgruppen en [beredningsgrupp](#). En [nationell stödfunktion](#) finns på SKR för stöd och samordning.

[Regionala programområden](#) har bildats som motsvarar den nationella strukturen. Dessa ska initiera frågor för den nationella samverkan samt anpassa och omsätta den kunskap som tas fram nationellt, och säkra att det når hela vägen ut till patientmötet.

För en snabb introduktion till hela organisationen, och de olika gruppernas uppdrag, se Power Point-presentation och film under <https://kunskapsstyrningvard.se/kunskapsstyrningvard/omkunskapsstyrning.44726.html>

Nomineringsprocess, och professionernas representation

Det finns dokument på hemsidan som beskriver processen för [nominering](#) till NPO, NSG och NAG.

Sjukvårdsregionerna nominerar ledamöter via *beredningsgruppen* och *Styrgrupp för kunskapsstyrning i samverkan (SKS)*. Mandatperioden är tre år (möjlighet förlänga ytterligare en period). Ordförandeskapet för NPO följer värdskapet i två år, och med treårig mandatperiod (utan möjlighet förlänga). Ordförandeskapet för NSG föreslås inom NSG och fastställs av SKS, och med en tvåårig mandatperiod (utan möjlighet förlänga).

Ledamöter i NAG nomineras av resp. ledamot i NPO/NSG från "sin" sjukvårdsregion, utifrån identifierade kompetenser. Även professionsföreningarna ska ges möjlighet att nominera till NAG i enlighet med överenskommelser med dessa. NPO/NSG beslutar om ledamöter i NAG utifrån inkomna nomineringar och utser också ordföranden.

Varje sjukvårdsregion har en egen process för [nominering](#) till nationella arbetsgrupper, finns separat dokument.

På hemsidan finns ingen rutin publicerad för nominering från professionsföreningarna. Inbjudan nominera till NAG går via Sveriges läkarförbund.

Om kunskapsstöden

På hemsidan beskrivs de olika typer av nationella kunskapsstöd som tas fram inom Nationellt system för kunskapsstyrning. De olika kunskapsstöden och stödmaterial ligger under [Publicerade kunskapsstöd](#) under de resp. ämnesområdena (NPO). Färdiga vårdprogram, vårdförlopp etc. publiceras på [Nationellt kliniskt kunskapsstöd](#). Nya [remisser](#) om vårdförlopp, vårdprogram och riktlinjer publiceras vid fyra tillfällen per år. Det är ett öppet remissförfarande, dvs. alla som är intresserade kan lämna synpunkter. SLS får mejl då remisser har publicerats, remisserna skickas vidare från SLS till berörda medlemsföreningar/sektioner.

Separat finns [Kunskapsstöd vid covid-19](#) som har tagits fram av NPO eller NAG samt länkar till kunskapsstöd som har tagits fram av andra, och som NPO har ställt sig bakom. Här ligger t.ex. det vårdprogram för handläggning av patienter med covid-19 som medlemsföreningen *Svenska Infektionsläkarföreningen* tog fram tillsammans med *Svenska Hygienläkarföreningen* och *Föreningen för Klinisk Mikrobiologi* (och som diskuterades i SLS Covid-19-grupp)³.

Ett *generiskt ramverk* har tagits fram för att ta fram kunskapsstöd i det nationella systemet för kunskapsstyrning. Ramverket har tagits fram av [NSG metoder för kunskapsstöd](#). En arbetsgrupp under samverkansgruppen, *NAG definiera kunskapsstöd*, har tagit fram en [vägledning](#) som beskriver de olika kunskapsstöden, vem avsändaren är, vilka målgrupperna är, hur de förhåller sig till varandra samt vilken giltighetstid de har och hur de förvaltas på en övergripande nivå.

³ För en närmare beskrivning av arbete se SLS hemsida: <https://www.sls.se/om-oss/aktuellt/publicerat/2020/lakarkaren-gar-samman-och-lanserar-nationellt-varldprogram-for-misstankt-och-bekraftad-covid-19/>

Om uppföljning och analys

Av hemsidan framgår: "Kunskapsstyrning handlar om att använda bästa tillgängliga kunskap i varje patientmöte och att systematiskt utveckla, dela och omsätta ny kunskap. Uppföljning och analys är en central del i detta arbete.

Kunskapsstyrning bygger på att genom uppföljning och analys ständigt utvärdera och lära för att ständigt kunna förbättra."

På sidan ligger länkar till många olika datakällor inom vården, bl.a. Kolada, Nationell Patientenkät, Kvalitetsregister m.m. Även de årliga Hälso- och sjukvårdsrapporten och Ekonomirapporten ligger här.

Om verksamhetsutveckling och ledarskap

Under Verksamhetsutveckling ligger förbättringsarbete, ledarskap och förbättringsteam samt patientmedverkan. Länkar till olika verktyg för verksamhetsutveckling finns, för att omsätta kunskapsstöden i praktik.

Här ligger t. ex. länk till SLS och Svensk sjuksköterskeförenings gemensamma skrift *Teamarbete och Förbättringskunskap*⁴ som lästips (dvs. ett kunskapsstöd av SLS).

/Susann Asplund Johansson, utredare SLS kansli.

⁴ Teamarbete & Förbättringskunskap två kärnkompetenser för god och säker vård. Svensk Sjuksköterskeförening och Svenska Läkaresällskapet (2013)
<https://www.sls.se/contentassets/ff5b48f7144c424db0e713c5c97dd9db/karnkompetenser1.pdf>